FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(fjärde avdelningen i utökad sammansättning)
den 5 december 2002 *

I mål T-114/00,

Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV, Borken (Tyskland), företrädd av professor M. Pechstein,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, företrädd av D. Triantafyllou och K.-D. Borchardt, båda i egenskap av ombud, med delgivningsadress i Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: tyska.

med stöd av

Förbundsrepubliken Tyskland, inledningsvis företrädd av W.-D. Plessing och T. Jürgensen, därefter av W.-D. Plessing och M. Lumma, samtliga i egenskap av ombud,

intervenient,

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut av den 22 december 1999 om ett statligt stödprojekt med nr 506/99,

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(fjärde avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden M. Vilaras samt domarna V. Tiili, J. Pirrung, P. Mengozzi och A.W.H. Meij,

justitiesekreterare: byrådirektören D. Christensen,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter den muntliga förhandlingen den 7 mars 2002,

följande

Dom

Bakgrund och faktiska omständigheter

1 Sökanden i målet, Aktionsgemeinschaft Recht und Eigentum eV (aktionsföreningen för rätt och egendom), utgör en sammanslutning av intresseföreningar inom jord- och skogsbrukssektorn, personer som tvångsförflyttats och som fått sin egendom exproprierad eller annars lidit skada inom industri-, hantverks- och handelssektorn samt små och medelstora företag som hade sitt säte eller sin verksamhetsort i den tidigare sovjetiska ockupationszonen eller i den före detta Tyska demokratiska republiken.

2 Till följd av Tysklands återförening under år 1990 överfördes cirka 1 800 000 hektar statsägd jord- och skogsbruksmark från Tyska demokratiska republiken till staten i Förbundsrepubliken Tyskland.

3 Ausgleichsleistungsgesetz (den tyska lagen om regleringsåtgärder) utgör 2 § i Entschädigungs- und Ausgleichsleistungsgesetz (den tyska lagen om ersättning och regleringsåtgärder) (nedan kallad EALG), vilken trädde i kraft den 1 december 1994. Enligt förstnämnda lag kunde mark som var belägen i före detta Tyska demokratiska republiken och som innehades av Treuhandanstalt, ett offentligrättsligt organ med uppgift att omstrukturera gamla företag i före detta Tyska demokratiska republiken, förvärvas av olika personkategorier för ett pris

som understeg hälften av det verkliga marknadsvärdet. I dessa kategorier ingick i första hand — på villkor att de hade varit bosatta på orten den 3 oktober 1990 och att de per den 1 oktober 1996 hade slutit ett långfristigt arrendeavtal avseende mark som tidigare varit statligt ägd och nu skulle privatiseras genom Treuhandanstalts försorg — personer som hade ingått ett arrendeavtal, företag som efterträtt ett tidigare jordbrukskooperativ, så kallade återgrundare som fått sin egendom exproprierad mellan åren 1945—1949 eller under Tyska demokratiska republikens existens, och som därefter ånyo brukar mark samt de jordbrukare som betecknas som "nygrundare" och som tidigare inte ägde mark i de nya delstaterna. Kategorierna omfattar i andra hand tidigare ägare som fått sin egendom exproprierad före år 1949, och som varken har återfått sina tillgångar eller återupptagit någon jordbruksverksamhet på orten. De sistnämnda kunde endast förvärva mark som inte förvärvats av de personer som fick förvärva mark med förtur.

4 I lagen föreskrevs även en möjlighet att förvärva skogsmark med förtur samt en legaldefinition av de personkategorier som avsågs i detta avseende.

5 Kommissionen inledde till följd av klagomål från såväl tyska medborgare som medborgare i andra länder avseende detta markförvärvsprogram den 18 mars 1998 ett prövningsförfarande i enlighet med artikel 93.2 i EG-fördraget (nu artikel 88.2 EG)(EGT C 215, 1998, s. 7).

6 I beslut 1999/268/EG av den 20 januari 1999 om markförvärv enligt den tyska lagen om regleringsåtgärder (EGT L 107, s. 21) (nedan kallat beslutet av den 20 januari 1999) som meddelades efter ett prövningsförfarande enligt artikel 88.2 EG, slog kommissionen fast att markförvärvsprogrammet var oförenligt med den gemensamma marknaden i den mån som de beviljade stöden var förenade med ett krav på bosättning på orten per den 3 oktober 1990, och i den mån som beviljade stöd överskred de högsta tillåtna stödnivåerna. Den högsta nivån var fastställd till 35 procent för jordbruksmark i områden som inte är mindre gynnade i den mening som avses i rådets förordning (EG) nr 950/97 av

den 20 maj 1997 om förbättring av jordbruksstrukturens effektivitet (EGT L 142, s. 1). När det särskilt gäller kravet på bosättning på orten per den 3 oktober 1990 som föreskrivs i lagen om regleringsåtgärder, slog kommissionen fast följande:

"... gynnar lagen fysiska och juridiska personer i de nya delstaterna gentemot personer utan säte eller bostad i Tyskland och utgör således ett brott mot diskrimineringsförbudet enligt artiklarna 52—58 i [EG-fördraget].

Det var kanske möjligt rent juridiskt för alla medborgare i gemenskapen att uppfylla villkoret att den utsatta dagen den 3 oktober 1990 ha varit bofasta i [före detta Tyska demokratiska republiken]. Detta villkor uppfylldes dock i praktiken nästan uteslutande av tyska medborgare — i synnerhet de som tidigare hade bott i de nya delstaterna.

Således utestänger detta villkor de personer som inte uppfyller kriteriet att ha varit bofasta i [före detta Tyska demokratiska republiken].

...

Urskiljningsvillkoret 'på orten bofasta den 3 oktober 1990' kan då endast motiveras om det både är nödvändigt och lämpligt för att uppnå lagstiftarens syfte.

...

Syftet var således att inbegripa förvärvsparter, som med sina familjer under årtionden hade bott och arbetat i [Tyska demokratiska republiken].

...

För att uppnå detta syfte var det dock inte nödvändigt att fastställa den 3 oktober 1990 som datum för boende på orten. Det var nämligen enligt artikel 3.1 i ALG tillåtet för dessa nygrundare respektive juridiska personer att delta i markförvärvsprogrammet, om de den 1 oktober 1996 en längre tid hade arrenderat tidigare statligt ägd mark som privatiseringsmyndigheten skulle privatisera.

Under det att huvudförfarandet pågick, påpekade vissa berörda parter uttryckligen för kommissionen, att de allra flesta fleråriga arrendeavtal hade slutits med östtyskar....

Därmed är det klarlagt att även om lagstiftarens syfte (att låta östtyskarna få del av markförvärvsprogrammet) i sig är legitimt, skulle det i praktiken inte ha omintetgjorts om den 3 oktober 1990 inte hade fastställts som ett avgörande datum."

7 I nämnda beslut av den 20 januari 1999 ålade kommissionen Förbundsrepubliken Tyskland att återkräva redan beviljade stöd som konstaterats vara oförenliga med den gemensamma marknaden, samt att inte bevilja nya stöd i enlighet med detta program. Beslutet innehåller bland annat följande artiklar:

"*Artikel 1*

Det markförvärvsprogram som föreskrivs i artikel 3 i den tyska lagen om regleringsåtgärder innehåller inget stöd, om åtgärderna endast utgör kompensation för expropriation eller liknande ingrepp på nationell grund och om de beviljade förmånerna är lika stora som eller mindre än de förmögenhetsskador som förorsakats av dessa ingrepp.

Artikel 2

Stödet är förenligt med den gemensamma marknaden om det inte kopplas till hemorten den 3 oktober 1990 och om det inte överskrider den högsta stödnivån på 35 % för jordbruksmark i områden som inte är mindre gynnade enligt förordning ... nr 950/97.

Det stöd som är kopplat till hemorten den 3 oktober 1990 och det stöd där stödnivån överskrider den högsta gränsen på 35 % för jordbruksmark i områden som inte är mindre gynnade enligt förordning... nr 950/97 är inte förenligt med den gemensamma marknaden.

Tyskland måste upphäva det stöd som nämns i punkt 2 och får inte bevilja det i fortsättningen.

Artikel 3

Tyskland skall inom två månader återkräva det stöd som beviljats enligt artikel 2 andra stycket. Återkravet skall ske i enlighet med förfaranden och bestämmelser i tysk lagstiftning, med ränta från och med den dag då stödet betalades ut och räntan skall motsvara den referensränta som ligger till grund för beräkningen av regionalstöd.

..."

8 Efter att detta beslut fattats utarbetade den tyska lagstiftaren ett förslag till Vermögensrechtsergänzungsgesetz (lag om tillägg till lagen om återupprättande av rätt till egendom), enligt vilken vissa av metoderna som föreskrevs för markförvärvsprogrammet avskaffades eller ändrades. Av lagförslaget framgick bland annat att kravet på bosättning på orten per den 3 oktober 1990 avskaffades och att stödnivåerna fastställdes till 35 procent (det vill säga att förvärvspriset för den ifrågavarande marken fastställdes till det verkliga värdet minskat med 35 procent). Det huvudsakliga kravet för markförvärv till ett nedsatt pris var hädanefter ett innehav av ett långfristigt arrendeavtal.

9 Den tyska lagstiftaren underrättade kommissionen om lagförslaget vilken i sin tur, i beslut av den 22 december 1999 (nedan kallat det ifrågasatta beslutet) (meddelande i EGT C 46, 2000, s. 2), godkände förslaget, utan att inleda det

prövningsförfarande som föreskrivs i artikel 88.2 EG. Kommissionen sammanfattade det lagförslag som den blivit underrättad om i punkterna 55—79 i det ifrågasatta beslutet. Kommissionen slog i punkterna 90, 91 och 95 i det ifrågasatta beslutet fast att de omständigheter som den beaktat i beslutet av den 20 januari 1999, och som befunnits vara oförenliga med den gemensamma marknaden, inte förekom i lagförslaget. I punkt 123 konstaterade kommissionen även följande:

"Kommissionen har med beaktande av de tyska myndigheternas försäkringar tydligt fastställt att det finns tillräckligt stora markområden för att all diskriminering skall kunna avhjälpas utan att avtal som slutits med tillämpning av den ursprungliga EALG behöver ogiltigförklaras. I den mån som den nya lagstiftningen dessutom innehåller delar som enligt i övrigt likvärdiga kriterier gynnar österskar, omfattas en motsvarande förmån av ändamålet med ombildningen av jordbruket i de nya delstaterna, då även detta säkerställer att berörda personer eller deras familjer som levt och arbetat i den Tyska demokratiska republiken under årtionden, likaledes kan dra nytta av denna bestämmelse. Kommissionen erkände att ändamålet var legitimt utan att det ifrågasattes."

10 Kommissionen lämnade genom detta konstaterande mycket av den kritik som den fick motta från flera berörda efter beslutet av den 20 januari 1999 utan avseende. Denna kritik avsåg att markförvärvsprogrammet även utan kravet på bosättning per den 3 oktober 1990 var diskriminerande på grund av att det krävdes innehav av ett långfristigt arrendeavtal, vilket fick till följd att kriteriet avseende bosättning på orten upprätthölls och att det inte fanns tillräckligt mycket mark till salu (punkt 97 och följande punkter i det ifrågasatta beslutet).

11 Den tyska lagstiftaren antog Vermögensrechtsergänzungsgesetz efter kommissionens beslut att godkänna denna.

Förfarandet och parternas yrkanden

12 Sökanden väckte förevarande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 2 maj 2000.

13 Kommissionen har, i enlighet med artikel 114.1 i rättegångsreglerna, genom särskild handling som inkom till förstainstansrättens kansli den 20 juni 2000, framställt en invändning om rättegångshinder. Sökandena har inkommit med skriftligt yttrande avseende denna invändning den 16 augusti 2000.

14 Förbundsrepubliken Tyskland begärde genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 2 oktober 2000 att få intervenera till stöd för svarandens yrkanden. Genom beslut av den 9 november 2000 beviljade ordföranden på femte avdelningen i utökad sammansättning denna begäran.

15 Det skriftliga förfarandet avseende invändningen om rättegångshinder avslutades den 5 mars 2001.

16 På grundval av referentens rapport beslutade förstainstansrätten (fjärde avdelningen i utökad sammansättning) att inleda det muntliga förfarandet för att pröva invändningen om rättegångshinder. Parterna utvecklade sin talan och svarade på förstainstansrättens muntliga frågor vid sammanträdet den 7 mars 2002.

17 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara det ifrågasatta beslutet, och

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

18 Kommissionen och Förbundsrepubliken Tyskland, som intervenerat till stöd för kommissionen, har yrkat att förstainstansrätten skall

— avvisa talan, och

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Invändningen om rättegångshinder

19 Kommissionen och Förbundsrepubliken Tyskland anser att talan skall avvisas av två skäl. För det första berörs sökanden inte direkt och personligen av det ifrågasatta beslutet och för det andra har sökanden gjort sig skyldig till rättegångsmissbruk.

Den första avvisningsgrunden: Huruvida sökanden berörs direkt och personligen

Parternas argument

20 Kommissionen har erinrat om att kontrollen av statliga stöd föreskrivs i EG-fördragets konkurrensbestämmelser, och att det således är de företag som konkurrerar med de stödmottagande företagen som kan anses personligen berörda av ett beslut att tillåta sådana stöd, i synnerhet om de har spelat en aktiv roll i det tidigare huvudsakliga prövningsförfarandet, och i den mån deras ställning på marknaden påtagligt har påverkats av det stöd som avses i det ifrågasatta beslutet.

21 Av detta följer enligt kommissionen att en sammanslutning har en mycket begränsad rätt att väcka talan om ogiltigförklaring av ett beslut att tillåta stöd. Kommissionen har påpekat att det endast är sådana företagssammanslutningar som aktivt har deltagit i ett förfarande enligt artikel 88.2 EG som kan vara personligen berörda av ett sådant beslut, och endast när de har påverkats i egenskap av förhandlingspart eller när de har ersatt en eller flera av sina medlemmar vilka själva hade kunnat väcka talan. Utan en sådan begränsning skulle ett obestämt antal utomstående kunna väcka talan om ogiltigförklaring av ett beslut om beviljande av stöd.

22 Detta innebär enligt kommissionen att sökanden inte berörs personligen av det ifrågasatta beslutet. Även om det är sant att sökanden sedan 1994 deltog i det formella prövningsförfarande som ledde till att beslutet av den 20 januari 1999 antogs och i de informella samtalen om beslutets genomförande, och således har påverkat beslutsförfarandet, har sökanden inte deltagit i förfarandet i egenskap av företagssammanslutning, utan i egenskap av en sammanslutning som företräder sina medlemmars egendomsintressen. Kommissionen hänvisar i detta

avseende till sökandens stadgar enligt vilka ändamålet med verksamheten skall vara att ta till vara dess medlemmars allmänna intressen och den äganderätt som de har i egenskap av ägare av hus, mark, jord och företag av alla slag, inklusive de personers intressen som fått sin egendom konfiskerad och de personer vars egendom tvångsvis har kollektiviserats, liksom att konstruera skadeståndsmekanismer. Kommissionen har dragit slutsatsen att talan har väckts av en sammanslutning av tidigare ägare och den tar alltså inte sikte på konkurrensen. Kommissionen har betonat att sammanslutningar som inte företräder företag utan andra samhällsintressen, oavsett vilka, inte kan föra talan mot ett beslut att tillåta stöd.

23 Kommissionen har med hänvisning till artikel 295 EG tillagt att detta i ännu högre grad gäller när det som i förevarande fall rör sig om frågor som inte omfattas av gemenskapernas behörighet, såsom till exempel medlemsstaternas egendomsordningar. Kommissionen har i detta sammanhang påpekat att sökanden inte har kunnat påverka kommissionens beslut då de intressen som sökanden företräder omfattas av medlemsstaternas behörighet. Kommissionen har förklarat att den visserligen har gett sökanden tillfälle att yttra sig och mycket uppmärksamt beaktat dess uppfattning, men att detta inte har skett i syfte att låta de egendomsintressen som sökanden företräder påverka kommissionens beslut, utan snarare för att dra nytta av en intressant informationskälla.

24 Vad gäller argumentet att sökanden har trätt i en eller flera av sina medlemmars ställe, anser kommissionen att dessa inte själva skulle ha kunnat väcka talan om ogiltigförklaring. Sökandens medlemmar utgjorde nämligen inte konkurrenter och de hade alltså inte kunnat väcka talan mot det ifrågasatta beslutet. Även om sökandens medlemmar visserligen "konkurrerar" med stödmottagarna enligt det omtvistade markförvärvsprogrammet, är det inte fråga om konkurrens i den mening som avses i EG-fördraget. Kommissionen har i detta avseende erinrat om att artikel 87 EG avser företag, ekonomiska branscher och handel, och att artikelns definition av konkurrensbegreppet således är kopplat till ekonomin och marknaden.

25 Kommissionen anser för övrigt att sökanden under alla omständigheter inte skulle ha kunnat träda i en eller flera av sina medlemmars ställe. Sökandens uppdrag är nämligen inte att företräda eventuella "konkurrensintressen" i förhållande till stödmottagarna enligt det omtvistade markförvärvsprogrammet, utan endast att företräda medlemmarnas allmänna intressen eller deras egendomsintressen.

26 Talan skall även avvisas av den anledningen att markförvärvsprogrammet utgör en stödordning, och att kommissionens tillstånd till denna ordning alltså utgör en åtgärd med allmän giltighet som är tillämplig på objektivt bestämda situationer som medför rättsverkningar för en allmänt och abstrakt angiven personkrets.

27 Kommissionen har slutligen anfört att sökanden i huvudsak eller till och med uteslutande företräder tyska intressen, medan den med sin talan avser att förstainstansrätten skall fastställa att det omtvistade markförvärvsprogrammet innebär en diskriminering på grund av nationalitet, och att kommissionen därför inte kan godkänna programmet. Kommissionen har härav dragit slutsatsen att det inte finns något samband mellan sökandens egna intressen och de intressen som sökanden företräder i förevarande talan, vilka är för sökanden verksamhetsfrämmande intressen. En sammanslutning har inte rätt att väcka talan med stöd av artikel 230 fjärde stycket EG om den inte företräder sina medlemmars intressen. Kommissionen har i detta avseende erinrat om att sökandens medlemmar inte är utländska personer som bor inom Europeiska unionen utan personer som förfördelades under kriget och efterkrigstiden i den forna sovjetiska ockupationszonen och i före detta Tyska demokratiska republiken.

28 Förbundsrepubliken Tyskland anser i likhet med kommissionen att talan skall avvisas i första hand på grund av att sökanden inte berörs personligen av det ifrågasatta beslutet. Det finns nämligen inte någon tillämplig bestämmelse i detta fall genom vilken sökanden ges några processuella rättigheter, och sökanden företräder inte heller några intressen för företag som själva skulle kunna väcka talan i förevarande fall. Slutligen berörs inte sökandens egna intressen eller dess

förhandlarroll. Förbundsrepubliken Tyskland har i detta avseende betonat att en sammanslutning inte berörs personligen av ett beslut om beviljande av stöd enbart på grund av att den deltar i prövningsförfarandet avseende stöden på grund av att den har ett intresse av att göra detta.

29 Förbundsrepubliken Tyskland delar kommissionens uppfattning att sökanden och dess medlemmar är mera angelägna om att åstadkomma en ändring av egendomsordningen — vilken inte omfattas av gemenskapsrätten enligt artikel 295 EG — än av deras konkurrensställning på marknaden. Förbundsrepubliken Tyskland har påtalat att flera av sökandens medlemmar inte bedriver något jord- eller skogsbruk och att de inte heller avser att bedriva någon sådan verksamhet i före detta Tyska demokratiska republiken, utan uteslutande vill återfå sina konfiskerade egendomar. Sökanden företräder följaktligen inte några "företagsintressen". Den slutsatsen följer även av sökandens stadgar enligt vilka sökanden skall utgöra en sammanslutning av föreningar för egendomsskydd.

30 Förbundsrepubliken Tyskland har även betonat att sökanden inte deltog i förhandlingarna på det sätt som beskrivits i till exempel förstainstansrättens beslut av den 12 december 1996 i mål T-380/94, AIUFFASS och AKT mot kommissionen (REG 1996, s. II-2169), eftersom sökanden vare sig deltog direkt eller indirekt i upprättandet av det ifrågasatta beslutet. Sökanden utgjorde endast en informationskälla för kommissionen.

31 Förbundsrepubliken Tyskland delar vidare kommissionens uppfattning att sökanden i förevarande mål inte företräder sina egna intressen, utan främmande sådana. Eftersom sökanden åberopar skäl som den inte personligen berörs av, kan den inte anses vara personligen berörd i den mening som avses i artikel 230 fjärde stycket EG. Förbundsrepubliken Tyskland har också påpekat att även om

det ifrågasatta beslutet skulle ogiltigförklaras på grund av att det diskriminerar gemenskapsmedborgare, får detta ändå inte till följd att tidigare egendomsinnehavare återfår sin mark. Syftet med talan kan alltså inte uppnås direkt på de grunder som sökanden har åberopat i förevarande talan.

32 Förbundsrepubliken Tyskland har i andra hand gjort gällande att sökanden och dess medlemmar inte berörs direkt av det ifrågasatta beslutet, eftersom detta avser en stödordning och därmed utgör en åtgärd som är tillämplig på objektivt bestämda situationer och medför rättsverkningar för en allmänt och abstrakt angiven personkrets. Förbundsrepubliken Tyskland har vitsordat att en person kan beröras direkt av ett beslut om tillåtande av en allmän stödordning när ordningen redan har konkretiserats, men har betonat att detta inte är fallet här. Mottagarna av stöden har ännu inte pekats ut eller angetts med namn. Tvärtom är det först efter en prövning av varje enskilt fall som det kan fastställas om en person kan förvärva mark. Enligt lagen tillåts vissa kategorier av sökande konkurrera med varandra i detta avseende, varvid ett avgörande måste träffas i det enskilda fallet. Lagstiftaren har för detta ändamål föreskrivit att särskilda nämnder skall inrättas vilka skall avgöra ärenden vid intressekonflikter.

33 Förbundsrepubliken Tyskland anser dessutom att det är uteslutet att sökanden berörs direkt då det inte finns något orsakssamband mellan det ifrågasatta beslutet och sökandens förmodade konkurrensrättsliga intresse. Även om det skulle finnas grund för klagomålet avseende ett åsidosättande av icke-diskrimineringsprincipen kan detta nämligen inte automatiskt leda till att de tidigare ägare som sökanden företräder återfår någon mark.

34 Sökanden har i syfte att vederlägga invändningen om rättegångshinder inledningsvis påpekat att den företräder mer än tusen företag som är verksamma inom jordbrukssektorn, vilka motsvarar definitionen av gemenskapsrättens företagsbegrepp, det vill säga det begrepp som täcker alla enheter som bedriver ekonomisk verksamhet, oberoende av enhetens juridiska form och dess finansieringsmetoder.

35 Sökanden har även betonat att dessa företags konsolidering och ekonomiska tillväxt hindras av det omtvistade markförvärvsprogrammet, eftersom deras konkurrenter får förvärva denna jord med förtur och till förmånligare villkor. Enligt sökanden föreligger ett konkurrensförhållande i den mening som avses i gemenskapsrätten eftersom stödmottagarna enligt markförvärvsprogrammet och vissa av de ekonomiska aktörer som sökanden företräder är verksamma på samma marknad.

36 Sökanden har vidhållit att syftet med talan inte är att åstadkomma en ändring av egendomsordningen, utan en faktisk tillämpning av kommissionens skyldighet att kontrollera stöd, varigenom de ekonomiska intressena för dem av dess medlemmar som konkurrerar med stödmottagarna tillvaratas. Sökanden har också begärt att förstainstansrätten skall beakta att det bland sökandens medlemmar finns flera hundra personer som på grund av markförvärvsprogrammet hindras att inleda en hållbar och seriös jord- och skogsbruksverksamhet. Dessa personer utesluts i stor omfattning från marknaden på grund av att arrendeavtal sluts på diskriminerande grunder.

37 Inom gemenskapsrätten innebär begreppet företagssammanslutning inte under några förhållanden något krav på att sökandesammanslutningens medlemmar uteslutande skall utgöras av företag. En sammanslutning av företag behöver inte heller slå vakt om alla sina medlemmars företagsintressen för att kunna utgöra en företagssammanslutning med intresse av att väcka talan. Enligt sökanden är den avgörande faktorn huruvida sammanslutningen i enlighet med stadgarna företräder företagsintressena för en betydande del av dess medlemmar.

38 Sökanden har för övrigt i enlighet med sina stadgar under flera år i sina inlagor till kommissionen avseende det omtvistade markförvärvsprogrammet, liksom genom flera andra åtgärder, huvudsakligen ägnat sig åt att tillvarata sina medlemmars företagsintressen. Enligt stadgarna skall sökanden tillvarata medlemmarnas intressen, i synnerhet ekonomiska sådana, för att skydda dem mot konkurrensmässiga nackdelar.

39 Sökanden anser att det inte är befogat att under dessa omständigheter skilja de intressen som är förenade med ägande från intressen som är förenade med företaget. Möjligheten att äga jord- och skogsbruksmark utgör ett mycket viktigt intresse för ett företag eftersom denna mark är avsedd för ekonomisk utvinning. Den omständigheten att sökanden huvudsakligen företräder tyska intressen saknar betydelse för medlemmarnas konkurrensställning enligt gemenskapsrätten. Sökanden har i detta avseende påpekat att kommissionen själv i sitt beslut av den 20 januari 1999 slog fast att markförvärvsprogrammet skulle kunna påverka den gemensamma marknaden. I motsats till vad kommissionen har uppgett har sökanden dessutom ett eget intresse av att det ifrågasatta beslutet ogiltigförklaras, eftersom en strikt tillämpning av icke-diskrimineringsprincipen på grund av nationalitet skulle medföra att marken måste omfördelas och att sökandens medlemmar skulle få en större möjlighet att förvärva denna mark.

40 Sökanden har tillagt att även om förstainstansrätten skulle finna att sökanden inte utgör en sammanslutning av företagare eller ekonomiska aktörer, måste den ändå anses personligen berörd av det ifrågasatta beslutet på grund av dess roll som förhandlare med kommissionen och dess deltagande i förfarandet i fråga.

Förstainstansrättens bedömning

41 Enligt artikel 230 fjärde stycket EG får varje fysisk eller juridisk person väcka talan mot ett beslut som är riktat till en annan person enbart om detta beslut direkt och personligen berör honom. Eftersom det ifrågasatta beslutet är riktat till Förbundsrepubliken Tyskland skall det undersökas huruvida beslutet berör sökanden direkt och personligen.

42 Enligt fast rättspraxis gäller att andra personer än dem mot vilka ett beslut är riktat kan göra anspråk på att vara personligen berörda endast om beslutet angår dem på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för dem eller på grund av en faktisk situation som särskiljer dem från alla andra personer och därigenom försätter dem i en ställning som motsvarar den som gäller för en person mot vilken ett beslut är riktat (domstolens dom av den 15 juli 1963 i mål 25/62, Plaumann mot kommissionen, REG 1963, s. 197 och 223, svensk specialutgåva, volym 1, och av den 28 januari 1986 i mål 169/84, Cofaz m.fl. mot kommissionen, REG 1986, s. 391, punkt 22, svensk specialutgåva, volym 8, s. 421; förstainstansrättens dom av den 15 september 1998 i mål T-11/95, BP Chemicals mot kommissionen, REG 1998, s. II-3235, punkt 71).

43 Vid avgörandet av om dessa villkor är uppfyllda i förevarande mål finns det skäl att beakta syftet med de förfaranden som föreskrivs i artikel 88.2 respektive 88.3 EG. När det gäller kontroll av statligt stöd skall det nämligen göras åtskillnad mellan det inledande förfarandet vid granskning av stöd enligt artikel 88.3 EG, vilket endast syftar till att göra det möjligt för kommissionen att bilda sig en första uppfattning om huruvida den ifrågavarande åtgärden utgör statligt stöd och huruvida stödet i fråga helt eller delvis är förenligt med den gemensamma marknaden, och den granskning som sker enligt artikel 88.2 EG. Det är endast i samband med det sistnämnda förfarandet, som syftar till att göra det möjligt för kommissionen att inhämta fullständiga upplysningar om alla omständigheter i ärendet, som det i fördraget föreskrivs att kommissionen har skyldighet att ge berörda parter tillfälle att yttra sig (förstainstansrättens dom av den 16 september 1998 i mål T-188/95, Waterleiding Maatschappij mot kommissionen, REG 1998, s. II-3713, punkt 52, och av den 21 mars 2001 i mål T-69/96, Hamburger Hafen- und Lagerhaus m.fl. mot kommissionen, REG 2001, s. II-1037, punkt 36).

44 När kommissionen, utan att inleda förfarandet i artikel 88.2 EG, med stöd av artikel 88.3 EG fastslår att ett stöd är förenligt med den gemensamma marknaden, kan de personer som åtnjuter dessa förfarandegarantier endast göra dem gällande om de har möjlighet att vid gemenskapsdomstolarna väcka talan mot kommissionens beslut (domstolens dom av den 19 maj 1993 i mål C-198/91, Cook mot kommissionen, REG 1993, s. I-2487, punkt 23, svensk specialutgåva, volym 14, s. I-201, av den 15 juni 1993 i mål C-225/91, Matra mot kommissionen, REG 1993, s. I-3203, punkt 17, svensk specialutgåva, volym

14, s. I-213, och domen i det ovannämnda målet Waterleiding Maatschappij mot kommissionen, punkt 53; förstainstansrättens dom av den 11 februari 1999 i mål T-86/96, Arbeitsgemeinschaft Deutscher Luftfahrt-Unternehmen och Hapag-Lloyd mot kommissionen, REG 1999, s. II-179, punkt 49). När en sökande genom en talan om ogiltigförklaring av ett beslut som kommissionen har fattat vid utgången av den inledande fasen söker uppnå att förfarandegarantierna som föreskrivs i artikel 88.2 EG beaktas, är den omständigheten att sökanden berörs i den mening som avses i denna bestämmelse följaktligen tillräcklig för att sökanden skall anses vara direkt och personligen berörd i den mening som avses i artikel 230 fjärde stycket EG (se domen i det ovannämnda målet Cook mot kommissionen, punkterna 23—26, i det ovannämnda målet Matra mot kommissionen, punkterna 17—20, och i det ovannämnda målet BP Chemicals mot kommissionen, punkterna 89 och 90).

45 I förevarande fall har det ifrågasatta beslutet fattats med stöd av artikel 88.3 EG utan att kommissionen inledde det formella förfarande som föreskrivs i artikel 88.2 EG. Med hänsyn till ovan anförda omständigheter skall sökanden följaktligen anses vara direkt och personligen berörd av det ifrågasatta beslutet om den för det första för talan i syfte att tillvarata sina processuella rättigheter enligt artikel 88.2 EG och för det andra om det framgår att sökanden berörs på sätt som avses i denna bestämmelse (se, för ett liknande resonemang, domen i det ovannämnda målet Hamburger Hafen- und Lagerhaus m.fl. mot kommissionen, punkterna 37—39).

46 Det skall därmed inledningsvis undersökas om sökandens talan i förevarande mål syftar till att tillvarata dess processuella rättigheter enligt artikel 88.2 EG.

47 Det kan konstateras att sökanden inte uttryckligen har åberopat att kommissionen skulle ha åsidosatt sin skyldighet att inleda förfarandet enligt artikel 88.2 EG och därmed förhindrat utövandet av de processuella rättigheter som föreskrivs i denna bestämmelse. De grunder för ogiltigförklaring som har åberopats i förevarande mål, i synnerhet de som avser en överträdelse av förbudet mot all diskriminering på grund av nationalitet, skall emellertid tolkas så att de avser en fastställelse av att prövningen av de omtvistade åtgärdernas förenlighet med den gemensamma marknaden var förenad med allvarliga svårigheter. Dessa svårigheter innebar att kommissionen var skyldig att inleda det formella förfarandet.

48 Enligt fast rättspraxis måste kommissionen nämligen inleda detta förfarande, om en första granskning objektivt sett inte har gjort det möjligt för kommissionen att övervinna samtliga de allvarliga svårigheter som bedömningen av om den ifrågavarande statliga åtgärden är förenlig med den gemensamma marknaden är förenad med (se i detta avseende förstainstansrättens dom av den 18 september 1995 i mål T-49/93, SIDE mot kommissionen, REG 1995, s. II-2501, punkt 58, av den 15 september 1998 i mål T-95/96, Gestevisión Telecinco mot kommissionen, REG 1998, s. II-3407, punkt 52, och av den 15 mars 2001 i mål T-73/98, Prayon-Rupel mot kommissionen (REG 2001, s. II-867), punkt 42. Det är just för att, med hjälp av dem som berörs, underlätta fullgörandet av denna uppgift som det i artikel 88.2 EG föreskrivs att kommissionen skall genomföra den formella undersökningsfasen. Eftersom kommissionens skyldighet enligt fördraget, att låta de berörda inkomma med synpunkter, dock endast avser den undersökningsfas som föreskrivs i artikel 88.2 EG, kan dessa inte göra gällande att den undersökning som kommissionen skall genomföra är förenad med objektiva svårigheter, och således utverka att deras processuella rättigheter iakttas om de inte har möjlighet att väcka talan vid förstainstansrätten mot beslutet att inte inleda förfarandet enligt artikel 88.2 EG.

49 I förevarande fall kan talan alltså tolkas så, att sökanden lägger kommissionen till last att den, trots de allvarliga svårigheterna som bedömningen av de ifrågavarande stödens förenlighet var förenad med, inte inledde det formella förfarande som föreskrivs i artikel 88.2 EG, och syftet med talan synes vid en närmare analys vara att tillvarata de processuella rättigheter som följer av nämnda bestämmelse.

50 Följaktligen skall det, som ett nästa steg, undersökas om sökanden berörs på det sätt som avses i artikel 88.2 EG.

51 Det framgår i detta avseende av fast rättspraxis att berörda parter i den mening som avses i artikel 88.2 EG inte endast är det eller de företag som drar fördel av ett stöd, utan även personer, företag eller sammanslutningar, vars intressen eventuellt skadas av att ett stöd beviljas, det vill säga särskilt konkurrerande företag och branschorganisationer (domstolens dom av den 14 november 1984 i mål 323/82, Intermills mot kommissionen, REG 1984, s. 3809, punkt 16, svensk

specialutgåva, volym 7, s. 685, domen i det ovannämnda målet Cook mot kommissionen, punkt 24, och i det ovannämnda målet Matra mot kommissionen, punkt 18, dom av den 2 april 1998 i mål C-367/95 P, kommissionen mot Sytraval och Brink's France, REG 1998, s. I-1719, punkt 41, samt domen i det ovannämnda målet Hamburger Hafen- und Lagerhaus m.fl. mot kommissionen, punkt 40). Av rättspraxis framgår även att en konkurrent till en stödmottagare måste visa att hans konkurrensställning på marknaden påverkas av det beviljade stödet för att hans talan skall kunna tas upp till sakprövning. I motsatt fall är han inte en berörd part i den mening som avses i artikel 88.2 EG (domen i det ovannämnda målet Waterleiding Maatschappij mot kommissionen, punkt 62, och domen i det ovannämnda målet Hamburger Hafen- und Lagerhaus m.fl. mot kommissionen, punkt 41).

52 Eftersom sökanden är en sammanslutning skall det emellertid inledningsvis undersökas om medlemmarna i denna sammanslutning berörs i den mening som avses i artikel 88.2 EG. En sammanslutning som har bildats för att främja gemensamma intressen hos en kategori rättssubjekt kan inte, för så vitt det inte föreligger särskilda omständigheter i form av till exempel den roll som sammanslutningen hade kunnat spela i ett förfarande som utmynnat i att den ifrågavarande rättsakten antogs (se punkt 65 och följande punkter nedan), anses personligen berörd i den mening som avses i artikel 230 fjärde stycket EG av en rättsakt som påverkar denna grupps allmänna intressen, och följaktligen kan en sådan sammanslutning inte väcka talan om ogiltigförklaring för sina medlemmars räkning då dessa inte kan göra detta var för sig (domstolens dom av den 14 december 1962 i de förenade målen 19/62—22/62, Fédération national de la boucherie en gros et du commerce en gros des viandes m.fl. mot rådet, REG 1962, s. 943, och av den 2 april 1998 i mål C-321/95 P, Greenpeace Council m.fl. mot kommissionen, REG 1998, s. I-1651, punkterna 14 och 29; domstolens beslut av den 18 december 1997 i mål C-409/96 P, Sveriges Betodlares Centralförening och Henrikson mot kommissionen, REG 1997, s. I-7531, punkt 45, domen i det ovannämnda målet Hamburgen Hafen- und Lagerhaus m.fl. mot kommissionen, punkt 49).

53 Om åtminstone vissa av sökandens medlemmar kan anses berörda i den mening som avses i artikel 88.2 EG, på grund av att deras konkurrensställning på marknaden påverkas av att de ifrågavarande stöden har beviljats, kan sökanden alltså anses ha rätt att väcka förevarande talan i den mån som sökanden utgör en sammanslutning som har bildats för att främja medlemmarnas gemensamma intressen.

54 Det skall i förevarande fall framhållas att vissa av sökandens medlemmar är ekonomiska aktörer som kan anses utgöra direkta konkurrenter till mottagarna av de omtvistade stöden.

55 I detta avseende framgår det klart av sökandens stadgar att åtminstone en påvisbar andel av de personer vars intressen sökanden företräder är ekonomiska aktörer. I 2 § första strecksatsen i nämnda stadgar anges nämligen att "alla slags jordbrukare och skogsbrukare, innehavare... av fabriker och anläggningar, företagare, butiksägare och småföretagare" ingår i de personkategorier vars intressen företräds av sökanden. Kommissionen har för övrigt i sitt svar på en fråga från förstainstansrätten under förhandlingen preciserat att samtliga jordbrukare inom Europeiska unionen kan utgöra konkurrenter till stödmottagarna enligt markförvärvsprogrammet. Kommissionen och Förbundsrepubliken Tyskland har inte heller ifrågasatt sökandens uppgift att 25 procent av dess medlemmar, eller 110 personer eller familjer, är jordbrukare och att sökanden, med beaktande av medlemmarna i övriga sammanslutningar som är knutna till sökanden, företräder mer än 1 000 företag som är verksamma inom jordbrukssektorn.

56 Det kan inte ifrågasättas att förvärv av jord- och skogsbruksmark utgör ett väsentligt inslag i en jordbrukares eller skogsbrukares affärsmässiga strategi och konkurrensställning. Det framgår i förevarande fall av handlingarna i målet att konkurrensställningarna för vissa av de jord- och skogsbrukare som utgör sökandens medlemmar påverkas av markförvärvsprogrammet.

57 För det första skall i detta avseende beslutet av den 20 januari 1999 citeras vari kommissionen angav att "[s]nedvridning av konkurrensen eller åtminstone en potentiell snedvridning av konkurrensen uppstår, när en förvärvares ekonomiska ställning förbättras i förhållande till konkurrenter som inte erhåller sådant stöd".

58 För det andra skall det konstateras att en betydande del av de ekonomiska aktörer som är sökandens medlemmar, utgörs av personer vars mark konfiskerades mellan åren 1945 och 1949 och som därefter har betecknats som "återgrundare utan ersättningsanspråk". Det framgår av handlingarna i målet att sökanden har företrätt dessa personers intressen i synnerhet genom att uppmärksamma kommissionen på att det var synnerligen svårt för dessa personer att erhålla långfristiga arrendeavtal, varför de förfördelades genom markförvärvsprogrammet. Som exempel nämns en skrivelse till kommissionen av den 11 augusti 1998, vari sökanden betonade att "de personer som betecknas som återgrundare som inte har rätt till ersättning (offer för expropriering mellan åren 1945 och 1949) skadas även i konkurrenshänseende i den mån som de endast undantagsvis får möjlighet att teckna långfristiga arrendeavtal för mark som tidigare tillhörde staten".

59 Denna kategori av sökandens medlemmar anser sig ha lidit särskild skada på grund av det markförvärvsprogram som godkändes genom det ifrågasatta beslutet. I en skrivelse till sökandens nämnd av den 26 juli 2000 från en företrädare för sammanslutningen Heimatverdrängtes Landvolk eV, tillika en av sökandens medlemmar, anfördes följande:

"De konkurrenshinder som stöden till samtliga jordbruksföretag som inte har rätt till ersättning utgör, som enligt vår mening är rättsstridiga och som drabbar [sökandens] medlemmar och föreningar som är medlemmar i denna sammanslutning, berör även drygt 770 medlemmar i vår sammanslutning.

I likhet med undertecknad, som i sin egenskap av etablerad företagare i de nya delstaterna anstränger sig för att bidra till den ekonomiska utvecklingen..., har andra medlemmar i vår sammanslutning inte bara varit offer för godtycklig konfiskering under åren 1945—1949 och allvarligt påverkats därav, utan de deltar även aktivt i den ekonomiska återuppbyggnaden i egenskap av företagare.

Trots den skada som vi uppenbart har åsamkats exempelvis på grund av den fortsatta tillämpningen av principen om förtur för den som redan är etablerad på orten..., anstränger vi oss... för att bygga upp privatekonomiska familjeföretag, så kallade återgrundare utan ersättningsanspråk...

...

De aktuella hindren, exempelvis i form av att de berörda nekas tillgång till den mark som hör till deras tidigare egendomar, medför att åtskilliga som är beredda att göra investeringar inte kan starta företag.

Problemet berör för närvarande åtminstone 20 procent av våra medlemmar, det vill säga ungefär 150 personer som betecknas som återgrundare och vars investeringar förhindras."

60 Det kan således konstateras att konkurrensställningen för vissa av sökandens medlemmar oundvikligen påverkas av det ifrågasatta beslutet och att de följaktligen i egenskap av berörda i den mening som avses i artikel 88.2 EG själva kan väcka talan om ogiltigförklaring av detta beslut.

61 För det andra framgår det av sökandens stadgar att denna förening har bildats för att tillvarata medlemmarnas intressen och deras äganderätt. Utövandet av äganderätten är emellertid särskilt betydelsefull för en aktörs ekonomiska situation. Även om sökanden enligt 2 § första stycket i dess stadgar har ett mera vidsträckt ändamål, kan det inte uteslutas att den som ändamål har att tillvarata de intressen som medlemmarna har i egenskap av ekonomiska aktörer. En systematisk tolkning av 1 och 2 §§ i sökandens stadgar jämförda med varandra, ger nämligen vid handen att sökanden har ett sådant ändamål.

62 I detta avseende skall det konstateras att sökanden, genom att tillvarata de ekonomiska aktörernas äganderättsintressen och då i synnerhet jordbrukarnas och skogsbrukarnas intresse av att kunna erhålla mark trots deras ofördelaktiga ställning i förhållande till tänkbara stödmottagare enligt markförvärvsprogrammet, faktiskt företräder dessa medlemmars affärs- och konkurrensintressen. På grund härav kan kommissionens argument att sökanden inte företräder företagens intressen, utan företräder vilka samhällsintressen som helst, och att förevarande fall endast avser sådana aspekter på äganderätten som inte omfattas av gemenskapsrätten enligt artikel 295 EG (se punkt 22 ovan) inte godtas. Det framgår för övrigt av beslutet av den 20 januari 1999 liksom av det ifrågasatta beslutet att kommissionen själv har ansett det nödvändigt att undersöka markförvärvsprogrammet i ljuset av gemenskapens konkurrensbestämmelser, i synnerhet bestämmelserna i fråga om statligt stöd. Under dessa förhållanden kan det inte rimligen ifrågasättas att en sammanslutning som motsätter sig detta markförvärvsprogram och som bland sina medlemmar har flera jordbrukare som befinner sig i en situation som är ofördelaktig i förhållande till tänkbara stödmottagare enligt nämnda program, huvudsakligen företräder dessa medlemmars konkurrensintressen.

63 Sökanden utgör enligt 2 § i stadgarna en sammanslutning som bildats för att främja medlemmarnas gemensamma intressen, till vilka även jord- och skogsbrukande medlemmars konkurrensmässiga intressen skall räknas. Därmed skall sökanden följaktligen anses kunna väcka förevarande talan om ogiltigförklaring i de senares namn, vilka, eftersom de berörs i den mening som avses i artikel 88.2 EG, själva hade kunnat väcka denna talan.

64 Det skall tilläggas att den gemensamma talan som väckts av föreningen innebär processuella fördelar och ger möjlighet att undvika att talan avseende samma beslut väcks av ett stort antal sökande (förstainstansrättens dom av den 6 juli 1995 i målen T-447/93—T-449/93, AITEC m.fl. mot kommissionen, REG 1995,

s. II-1971, punkt 60). Detta gäller i ännu högre grad i sökandens fall, då ett av dess ändamål enligt 2 § tredje och femte strecksatserna i stadgarna just består i att ta till vara medlemmarnas intressen hos tyska och överstatliga myndigheter liksom att ta ställning till sådana åtgärder som bland andra Treuhandanstalt vidtar.

65 Härutöver skall det konstateras att sökanden även kan anses vara personligen berörd av det ifrågasatta beslutet eftersom den har gjort gällande ett eget intresse av att väcka talan på grund av att dess ställning som förhandlare har påverkats av nämnda beslut (se bland annat domstolens domar av den 2 februari 1988 i de förenade målen 67/85, 68/85 och 70/85, Van der Kooy m.fl. mot kommissionen, REG 1988, s. 219, punkterna 19—25, svensk specialutgåva, volym 9, s. 305, av den 24 mars 1993 i mål C-313/90, CIRFS m.fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-1125, punkterna 29 och 30, svensk specialutgåva, volym 14, s. I-83, förstainstansrättens dom i det ovannämnda målet AIUFFASS och AKT mot kommissionen, punkt 50, och dom av den 29 september 2000 i mål T-55/99, CETM mot kommissionen, REG 2000, s. II-3207, punkt 23).

66 Sökanden deltog nämligen aktivt i det formella prövningsförfarandet som utmynnade i att beslutet av den 20 januari 1999 antogs, och deltog även aktivt vid flera tillfällen under de informella samtalen avseende beslutets genomförande, då med stöd av vetenskaplig sakkunskap till sitt stöd. Kommissionen har själv medgivit att sökanden påverkade beslutsförfarandet och att den utgjorde en intressant informationskälla.

67 Sökanden skulle alltså i egenskap av personligen berörd på det sätt som avses i den rättspraxis som återgivits i punkt 65 ovan, kunnat väcka talan om ogiltigförklaring av det ifrågasatta beslutet, varmed det formella förfarandet avslutades, om ett sådant beslut skulle förfördela sökanden med avseende på de intressen som den företrädde.

68 Som kommissionen bekräftade under förhandlingen berör det ifrågasatta beslutet emellertid "uteslutande och direkt genomförandet av ett tidigare av kommissionen meddelat beslut", det vill säga beslutet av den 20 januari 1999. Det ifrågasatta beslutet har alltså direkt koppling till beslutet av den 20 januari 1999.

69 Med hänsyn till denna koppling mellan de två besluten samt till sökandens viktiga roll som samtalspartner under det formella förfarande som avslutades genom beslutet av den 20 januari 1999, måste individualiseringen av sökanden med avseende på detta beslut även gälla i fråga om det ifrågasatta beslutet, även om sökanden inte har deltagit i kommissionens undersökning som ledde till att det senare beslutet fattades. Denna slutsats påverkas inte av att beslutet av den 20 januari 1999 i förevarande fall i princip inte stred mot de intressen som sökanden företrädde.

70 Av vad som anförts ovan följer att sökanden berörs personligen på det sätt som avses i den rättspraxis som nämnts ovan i punkt 42.

71 Denna slutsats motsägs inte av den av kommissionen (ovan i punkt 26) åberopade omständigheten att markförvärvsprogrammet utgör en stödordning och att kommissionens beslut att tillåta denna stödordning därför utgör en åtgärd med allmän giltighet som är tillämplig på objektivt bestämda situationer som medför rättsverkningar för en allmänt och abstrakt angiven personkrets. I detta avseende skall det erinras om att en rättsakt med allmän giltighet under vissa omständigheter kan beröra vissa av de berörda ekonomiska aktörerna personligen. Detta är fallet bland annat om bestämmelsen i fråga angår en bestämd fysisk eller juridisk person på grund av vissa egenskaper som är utmärkande för denne eller på grund

av en faktisk situation som särskiljer denne från alla andra personer (dom av den 16 maj 1991 i mål C-358/89, Extramet Industrie mot rådet, REG 1991, s. I-2501, punkt 13, och av den 18 maj 1994 i mål C-309/89, Codorniu mot rådet, REG 1994, s. I-1853, punkterna 19 och 20, svensk specialutgåva, volym 5, s. 141, av den 31 maj 2001 i mål C-41/99 P, Sadam Zuccherifici m.fl. mot rådet, REG 2001, s. I-4239, punkt 27). Såsom har konstaterats i punkterna 43—70 ovan är detta fallet i förevarande mål.

72 I motsats till vad Förbundsrepubliken Tyskland har hävdat (se punkt 32 ovan) utgör den omständigheten att det ifrågasatta beslutet avser en stödordning inte heller ett hinder mot att sökanden berörs direkt.

73 Det framstår nämligen som högst osannolikt att de nationella myndigheterna inte skulle använda sig av den möjlighet som erbjuds genom kommissionens beslut, då det inte råder något tvivel om att dessa myndigheter avser att handla på ett visst sätt, vilket medför att sökanden kan vara direkt berörd (domstolens dom av den 17 januari 1985 i mål 11/82, Piraiki-Patraiki m.fl. mot kommissionen, REG 1985, s. 207, punkterna 9 och 10, förstainstansrättens domar av den 27 april 1995 i mål T-435/93, ASPEC m.fl. mot kommissionen, REG 1995, s. II-1281, punkterna 60 och 61, och i mål T-442/93, AAC m.fl. mot kommissionen, REG. 1995, s. II-1329, punkterna 45 och 46, av den 22 oktober 1996 i mål T-266/94, Skibsvaerftsforeningen m.fl. mot kommissionen, REG 1996, s. II-1399, punkt 49, och i det ovannämnda målet AIUFFASS och AKT mot kommissionen, punkterna 46 och 47).

74 De tyska myndigheterna har i förevarande fall i tillräcklig grad visat att de avser att tillämpa markförvärvsprogrammet så som det har godkänts av kommissionen. Deras avsikt framgår bland annat av den omständigheten att Vermögensrechtsergänzungsgesetz antogs (se punkt 10 ovan) till följd av det ifrågasatta beslutet. Sökanden skall följaktligen anses vara direkt berörd av det ifrågasatta beslutet.

75 Det följer av vad som anförts ovan att sökanden berörs direkt och personligen av det ifrågasatta beslutet.

76 I motsats till vad kommissionen och Förbundsrepubliken har gjort gällande, finns slutligen en koppling mellan å ena sidan sökandens egna intressen och dess medlemmars intressen, och å andra sidan de intressen som sökanden företräder i förevarande talan.

77 Förevarande talan, som syftar till att kommissionens beslut om godkännande skall ogiltigförklaras, gynnar nämligen sökandens medlemmars intressen och därmed även sökandens intressen. Sökandens medlemmar utgörs bland annat av personer som inte ges förtur till marken enligt den stödordning som kommissionen beviljat. En ogiltigförklaring av beslutet om godkännande av denna stödordning skulle emellertid gynna sökandens medlemmar i den mån som sökanden bidrar till att upphäva den förtur till marken som medlemmarnas konkurrenter har.

78 Under dessa förhållanden skall det slås fast att sökanden i förevarande mål inte företräder andra intressen än sina egna. Denna slutsats kullkastas inte av att sökanden har åberopat att förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet har åsidosatts i syfte att påvisa att det ifrågasatta beslutet är rättsstridigt. Det skall i detta avseende konstateras att förevarande talan om ogiltigförklaring gynnar sökandens och dess medlemmars intressen, och att sökanden på grund av de skäl som anförts i punkterna 42—75 ovan berörs direkt och personligen av det ifrågasatta beslutet. Därmed är det tillåtet att åberopa samtliga rättsstridighets-

grunder som finns uppräknade i artikel 230 andra stycket EG, även åsidosättande av fördragets artiklar avseende icke-diskriminering. Det skall för övrigt preciseras att sökanden till stöd för sin talan inte enbart har åberopat diskriminering på grund av nationalitet, utan även ett åsidosättande av artikel 88.3 EG.

79 Av vad som anförts ovan följer att talan inte kan vinna bifall på den första avvisningsgrunden.

Den andra avvisningsgrunden: Huruvida sökandens talan utgör rättegångsmissbruk

Parternas argument

80 Kommissionen har gjort gällande att sökanden inte har motsatt sig stödet som sådant, utan endast invänt mot en påstådd diskriminering vid beviljandet av stödet som inte berör sökanden som sådan. Sökanden har genom detta handlande gjort sig skyldig till rättegångsmissbruk och närmare bestämt ett åsidosättande av principen om åtskilda rättsmedel. Den diskriminering som sökanden har åberopat utgör nämligen inte som sådan föremål för kontrollen av stöd, utan kan endast bli föremål för ett förfarande i enlighet med artikel 226 EG. Genom att begära att försäljningsavtal som redan slutits skall upphävas för att undanröja den påstådda diskriminering som sökanden varit utsatt för, och för att låta dess medlemmar och andra medborgare inom Europeiska unionen förvärva mark, har sökanden åsidosatt principen om åtskilda rättsmedel även genom att använda talan om ogiltigförklaring som en passivitetstalan.

81 Sökanden har tillbakavisat kommissionens påstående om att förevarande talan utgör rättegångsmissbruk.

Förstainstansrättens bedömning

82 Som konstaterades vid prövningen av den första avvisningsgrunden gynnar syftet med förevarande talan om ogiltigförklaring sökandens intressen, och sökanden uppfyller kraven i artikel 230 fjärde stycket EG. Sökanden kan följaktligen inte anses ha gjort sig skyldig till rättegångsmissbruk eller ett åsidosättande av principen om åtskilda rättsmedel genom att väcka talan om ogiltigförklaring med stöd av artikel 230 EG.

83 Talan kan således inte heller bifallas på den andra avvisningsgrunden.

84 Av vad som anförts ovan följer att invändningen om rättegångshinder skall ogillas.

Rättegångskostnader

85 Enligt artikel 87.1 i rättegångsreglerna skall beslut om rättegångskostnader meddelas i den slutliga domen eller i det beslut genom vilket förfarandet avslutas.

Eftersom talan om rättegångshinder har ogillats och förfarandet alltså inte avslutas genom denna dom, skall beslut om rättegångskostnader meddelas senare.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(fjärde avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

1) **Invändningen om rättegångshinder ogillas.**

2) **Beslut om rättegångskostnader meddelas senare.**

Vilaras Tiili Pirrung

Mengozzi Meij

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 5 december 2002.

H. Jung M. Vilaras

Justitiesekreterare Ordförande